

SCIENCE, SOCIETY, EDUCATION: TOPICAL ISSUES AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Abstracts of VII International Scientific and Practical Conference

Kharkiv, Ukraine

7-9 June 2020

Kharkiv, Ukraine

2020

2

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУВАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ніколаєнко Світлана Миколаївна

старший викладач кафедри обліку і аудиту

Артюх Ірина Русланівна

магістрант кафедри обліку і аудиту

Національний університет харчових технологій

м. Київ, Україна

Вступ. Економіка України зазнає глибоких економічних та політичних перетворень у сфері виробництва та ринкових відносин. Економічна та політична ситуація в країні є досить нестабільна, під впливом цього багато підприємств стикаються з несплатою дебіторської заборгованості за реалізовані товари, роботи, послуги. Як правило більшість підприємств визнає таку заборгованість безнадійною і списують за рахунок сумнівних боргів.

Питання дебіторської заборгованості є актуальним для підприємств, адже в сукупності стан розрахунків з дебіторами та кредиторами характеризує фінансовий стан підприємства. Облік дебіторської заборгованості є одним з ключових елементів бухгалтерського обліку в період становлення ринкових відносин. Найбільш гостро на сьогодні постає проблема не здатності дебіторів погасити борги.

Безперечно дебіторська заборгованість впливає на економічну діяльність підприємства, а особливо сумнівна заборгованість, коли підприємство розуміє, що кошти не повернуться. Внаслідок цього підприємство втрачає кошти, що може значно погіршити його економічне становище і зменшується оборотність грошових коштів. Під впливом цих факторів у підприємства, що не отримало грошові кошти, які очікувало, може не погасити кредиторську заборгованість перед своїми партнерами. В такій ситуації відбувається погіршення платоспроможності підприємства, що відображається на фінансовому стані та подальшому розвитку, розширенню виробництва.

Мета роботи. Мета роботи полягає у дослідженні економічної сутності резерву сумнівних боргів, розглянути методи створення резерву сумнівних боргів, а також необхідність створення резерву та відображення в бухгалтерському обліку операцій з використанням резерву.

Матеріали і методи. Дослідженням сутності поняття «резерв сумнівних боргів», методів його визначення та відображення на рахунках бухгалтерського обліку займалися багато науковців, а саме Ф.Ф. Бутинець, Я.Д. Крупка, Н.В. Гудзь, О.М. Малишкін, Г.Г. Осадча, А.А. Бережна та ін.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Сумнівний борг - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

На основі такого принципу бухгалтерського обліку як обачність формується резерв сумнівних боргів на підприємстві .

Саме створення резерву полегшує наслідки від втрат, що виникають від списання безнадійної дебіторської заборгованості. Спираючись на П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» можемо виділити декілька умов, що зумовлюють створення такого резерву, а саме:

- товари, що реалізуються на умовах попередньої оплати або товарного кредиту;
- дебіторська заборгованість має бути пов'язаною з реалізацією товарів (робіт, послуг).

Створення резерву дозволяє підприємству збільшувати кількість клієнтів, заключати нові контракти, залучати нових покупців і водночас збільшувати дохід підприємства. Серед клієнтів є ненадійні дебітори, що можуть не повернути частину боргу.

Порядок створення резерву сумнівних боргів встановлено Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженим наказом Міністерством фінансів України від 08.10.99 р. № 237.

Метод розрахунку резерву сумнівних боргів підприємство обирає самостійно та фіксує в наказі про облікову політику. Дебіторська заборгованість становить певний ризик для підприємства у разі її непогашення боржником. Поточна заборгованість також може стати сумнівною якщо існують сумніви щодо її оплати. Сума резервів за кожним дебітором буде становити загальну суму резерву сумнівних боргів за підприємством.

Існує два методи розрахунку величини сумнівних боргів:

- Застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості. За таким методом величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів;
- Застосування коефіцієнта сумнівності. Величина резерву розраховується шляхом множення суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

- визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;
- визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду

дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років.

Результати та обговорення. Відображення суми резерву сумнівних боргів можна знайти у Звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат. Величина резерву сумнівних боргів зменшується в момент виключення безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію. У випадку коли суми нарахованого резерву не вистачає для списання заборгованості, така заборгованість списується на інші операційні витрати. Таким чином списують поточну дебіторську заборгованість, якщо її визнано безнадійною. Суму відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості включають до складу інших операційних доходів. уму резерву сумнівних боргів

вираховують із суми первісної вартості дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги .

П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визнає сумнівну дебіторську заборгованість як заборгованість за товари, роботи, послуги, що перевищує 90 календарних днів та є ризик неповернення. Саме цим стандартом регулюється визначення величини резерву сумнівних боргів. Безнадійна дебіторська заборгованість виключається з активів підприємства , а також зменшується резерв сумнівних боргів.

Варто розглянути кому необхідно і вигідно створювати резерв сумнівних боргів. Підприємства з річним доходом до 20 млн грн, які відповідно до абзацу восьмого [пп. 134.1.1 ПКУ](#) мають право не застосовувати податкові коригування і розраховувати податок на прибуток виходячи з фінансового результату до оподаткування, насамперед повинні бути зацікавлені у створенні резерву, хоча [П\(С\)БО 25](#) дозволяє їм його не створювати. Адже створення резерву сумнівних боргів дає змогу збільшити витрати проводкою Дт 944 – Кт 38, не чекаючи, поки ці борги стануть безнадійними.

Навпаки, для підприємств з річним доходом понад 20 млн грн, які зобов'язані застосовувати коригування, створення резерву не вигідне. Адже згідно з [пп. 139.2.1 ПКУ](#) фінансовий результат підприємства збільшується на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів відповідно до П(С)БО або МСФЗ. Це означає, що якщо у звітному періоді було зроблено проводку за нарахуванням резерву Дт 944 – Кт 38, то в [декларації з податку на прибуток](#) має бути зроблене відповідне коригування на таку ж суму.

Отже, підприємства, що не застосовують коригування, повинні бути зацікавлені у створенні резерву сумнівних боргів, оскільки це дає можливість зменшити об'єкт оподаткування ще до того, як сумнівна заборгованість стане безнадійною. Навпаки, підприємствам, що застосовують коригування, створювати резерв не вигідно, оскільки вони втрачають можливість урахувати такі витрати у зменшення податку на прибуток .

Висновки. Однією з важливих завдань в роботі підприємства це оцінка дебіторської заборгованості. Об'єктивність оцінки залежить від того який метод буде обраний для формування резерву сумнівних боргів. Метод для розрахунку резерву сумнівних боргів, а також спосіб розрахунку коефіцієнта сумнівності підприємством визначається самостійно. Правильна оцінка резерву сумнівних боргів та контроль обліку дебіторської заборгованості дозволять уникнути втрати доходів у майбутньому.

Поточна дебіторська заборгованість розглядається як фінансовий актив та включається до балансу за чистою реалізаційною вартістю. Визначення резерву сумнівних боргів потрібно щоб підприємство могло точно визначити чисту реалізаційну вартість дебіторської заборгованості. Розглядаючи резерв сумнівних боргів в контексті власних джерел, то можемо зробити висновок, що резерви показують нам походження активів.